

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MUAYTHAİ SPORCULARININ
SOSYOKÜLTÜREL STATÜSÜNÜN
PERFORMANSA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulrahim ATALAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Hasan SÖZEN

ORDU-2023

ONAY

Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Abdulrahim ATALAY tarafından hazırlanan ve Doç. Dr. Hasan SÖZEN danışmanlığında yürütülen “Muaythai Sporcularının Sosyokültürel Statüsünün Performansa Etkisi” adlı bu tez, jürimiz tarafından ... / ... / 2023 tarihinde oybirliği/oyçokluğu ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hasan SÖZEN

Başkan : Unvanı, Adı ve SOYADI İmza.....
.....Anabilim Dalı
.....Üniversitesi

Jüri Üyesi : Unvanı, Adı ve SOYADI İmza.....
.....Anabilim Dalı
.....Üniversitesi

Jüri Üyesi : Unvanı, Adı ve SOYADI İmza.....
.....Anabilim Dalı
.....Üniversitesi

ONAY

... / ... / 2023 tarihinde enstitüye teslim edilen bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../2023 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2023

İmza

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Hanife DURGUN

TEZ BİLDİRİMİ

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İmza

Abdulrahim ATALAY

TEŐEKKÖR

Tüm lisansüstü eğitimim boyunca her konuda bilgi, birikim ve tecrübelerini benden esirgemeyen, sabırlı, üreten, yol gösteren ve paylaşan, her konuda yanımda olduğunu hissettirerek motive eden değerli danışmanım Doç. Dr. Hasan SÖZEN'e

Beni bugünlere getiren, her zaman yanımda olan ve desteklerini hep hissettiğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Abdulrahim ATALAY

ÖZET

MUAYTHAI SPORCULARININ SOSYOKÜLTÜREL STATÜSÜNÜN PERFORMANSA ETKİSİ

Amaç: Çalışmanın amacı, Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansları üzerindeki etkisini inceleyerek, sosyal ve kültürel faktörlerin sporcuların performanslarını nasıl etkilediğini incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kapsamında nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de aktif olarak spor yapan Muaythai sporcuları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2022 ve 2023 yılında düzenlenen müsabakalara katılan ve gönüllük esasına göre araştırmada yer almak isteyen 197 Muaythai sporcusu oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan anket kullanılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmada elde edilen verilerin analizi MS Excel ve SPSS 27,0 programında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ankette yer alan değişkenlerin frekans ve yüzde olarak dağılımları hesaplanmıştır.

Bulgular: Yapılan çalışmada sporcuların %92,4’ünün lisans mezunu oldukları görülmüştür. Aylık ortalama gelir düzeylerinin ise %61,5 oranında asgari ücret ve altında olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların eğitim düzeyleri lisans düzeyinde olmasına karşın gelir düzeylerinin düşük olması sosyo kültürel statüleri üzerinde etkili bir faktördür. Araştırmada sporcuların %34,5’inin milli sporcu oldukları, ancak %74,11’inin müsabakalarda derece sahibi oldukları görülmüştür. Gerçekleştirilen araştırmada 40 sporcunun birinciliği, 25 sporcunun ikinciliği, 81 sporcunun ise üçüncülüğü bulunmaktadır. 51 sporcunun ise derece sahibi olmadıkları görülmüştür.

Sonuç: Sosyo kültürel yapıya yönelik maddeler değerlendirildiğinde derece sahibi sporcuların daha yüksek oranda “hayatım ideale yakın” seçeneğine evet yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu durum sosyo kültürel statünün performansı etkilediği yönünde yorumlanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muaythai, Sosyo-Kültürel Statü, Spor

ABSTRACT

THE EFFECT OF SOCIO-CULTURAL STATUS OF MUAYTHAI ATHLETES ON PERFORMANCE

Aim: The aim of the study is to examine the impact of the socio-cultural status of Muaythai athletes on their performance, and to investigate how social and cultural factors influence athletes' performances.

Material and Method: The study utilized a quantitative research method, specifically a survey model. The population of the study consists of active Muaythai athletes in Turkey. The sample of the research consists of 197 Muaythai athletes who participated in the competitions held in 2022 and 2023, and who volunteered to take part in the research. A questionnaire, created by the researcher, was used to collect data in the study. The analysis of the data obtained in the research was conducted using MS Excel and SPSS 27.0 software. The distribution of variables included in the questionnaire was calculated in terms of frequency and percentage within the scope of the study.

Results: In the conducted study, it was observed that 92.4% of the athletes were university graduates. However, it was determined that their monthly average income levels were below or equal to the minimum wage for 61.5% of the athletes. Despite the athletes' educational level being at the university level, their low income levels have an influential effect on their socio-cultural status. In the research, it was found that 34.5% of the athletes were national athletes, but 74.11% of them had achieved rankings in competitions. In the study, 40 athletes achieved first place, 25 athletes achieved second place, and 81 athletes achieved third place. It was observed that 51 athletes did not have any rankings.

Conclusions: When evaluating items related to socio-cultural structure, it was observed that athletes who achieved rankings had a higher rate of answering "yes" to the option "close to my ideal life". This situation can be interpreted as socio-cultural status influencing performance.

Keywords: Muaythai, Socio-Cultural Status, Sports

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK SAYFASI.....	
ONAY.....	
TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEŞEKKÜR.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar DİZİNİ.....	VII
SİMGELEr VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	IX
EKLER.....	X
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Muaythai.....	3
2.1.1. Muaythai'nin Tanımı.....	3
2.1.2. Muaythai Tarihçesi.....	3
2.1.3. Ülkemizde Muaythai.....	4
2.1.4. Muaythai Antrenman Biçimi.....	4
2.2. Sosyal ve Kültürel Değerler.....	5
2.2.1. Değer Kavramı.....	5
2.2.2. Sosyal Değerler.....	7
2.2.3. Kültürel Değerler.....	10
2.2.4. Ekonomik Değerler.....	13
2.2.5. Sosyo-Kültürel Yapıyı Oluşturan Unsurlar.....	14
2.2.5.1. Nüfus.....	15

2.2.5.2. Statüler	16
2.2.5.3. Roller	17
2.2.5.4. Sosyal Etkileşim	17
2.2.5.5. Sosyal Sınıflar	18
2.2.5.6. Sosyal Gruplar	18
2.2.5.7. Sosyal İlişkiler Ağı	19
2.2.5.8. Sosyal Norm	20
3. GEREÇ VE YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	22
3.3. Veri Toplama Araçları	22
3.4. Verilerin Analizi	23
4. BULGULAR	24
5. TARTIŞMA	35
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	38
6.1. Sonuçlar	38
6.2. Öneriler	39
KAYNAKLAR	40
EKLER	46
EK 1: Anket Formu	46
EK 2: Etik Kurul	47
ÖZGEÇMİŞ	48

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 4.1. Cinsiyete Göre Dağılım Tablosu.....	23
Tablo 4.2. Yaşa Göre Dağılım Tablosu.....	23
Tablo 4.3. Medeni Duruma Göre Dağılım Tablosu.....	24
Tablo 4.4. Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	24
Tablo 4.5. Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım Tablosu.....	24
Tablo 4.6. Milli Sporcu Olma Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	25
Tablo 4.7. Spora Başlama Yaşına Göre Dağılım Tablosu.....	25
Tablo 4.8. Müsabakalarda Derece Elde Etme Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	26
Tablo 4.9. Müsabakalarda Elde Edilen Başarı Derecesine Göre Dağılım Tablosu.....	26
Tablo 4.10. Sosyo-kültürel Yapıya Yönelik Dağılım Tablosu.....	26
Tablo 4.11. Sosyo-Kültürel Yapıya ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu.....	28
Tablo 4.12. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Durumuna Göre Dağılım Tablosu.....	29
Tablo 4.13. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Durumuna ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu.....	29
Tablo 4.14. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Sıklığına Göre Dağılım Tablosu.....	30
Tablo 4.15. Rekreatif Faaliyetlere Katılım Sıklığına ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu.....	30

Tablo 4.16. Cinsiyete Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	31
Tablo 4.17. Medeni Duruma Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	31
Tablo 4.18. Milli Sporcu Olma Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	31
Tablo 4.19. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	31
Tablo 4.20. Yaşa Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	32
Tablo 4.21. Eğitim Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	32
Tablo 4.22. Gelir Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	32
Tablo 4.23. Dereceye Göre Sosyo-Kültürel Yapı.....	33
Tablo 4.24. Rekreatyoneel Faaliyetlere Katılım Sıklığına Göre Sosyo- Kültürel Yapı.....	33

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

f : Frekans

IFMA : Uluslararası Amatör Muaythai Federasyonu

EKLER

Ek No		Sayfa No
Ek 1.	Anket Formu.....	45
Ek 2.	Etik Kurul İzni.....	46

1. GİRİŞ

Spor, yüzyıllardır insanların fiziksel aktivite yapma ve rekabetçi ruhlarını tatmin etme amacıyla gerçekleştirdikleri bir faaliyettir. Günümüzde spor, sadece bedensel sağlık ve fiziksel form kazanma aracı olarak değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel etkileşimi destekleyen bir platform olarak da önemli bir rol oynamaktadır. Spor, farklı disiplinlerde uygulanan çeşitli spor dalları aracılığıyla bireylerin kendilerini ifade etmesini, toplumla etkileşim kurmasını ve toplumsal statülerini belirlemesini sağlar.

Muaythai, Tayland'a özgü olan ve hem bir dövüş sanatı hem de bir spor dalı olarak kabul edilen bir disiplindir. Kökenleri tarih boyunca uzanan Muaythai, günümüzde dünya genelinde büyük bir ilgi görmekte ve yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Muaythai sporcuları, yeteneklerini sergilemek, fiziksel becerilerini geliştirmek ve rekabetçi bir ortamda üstün performans göstermek amacıyla yoğun bir eğitim ve disiplin gerektiren zorlu bir sporu icra etmektedirler. Ancak, sporcuların performansını etkileyen faktörler arasında sosyokültürel statü de önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal ve kültürel statü, bireyin toplum içindeki konumunu ve toplumdaki yerini belirleyen bir dizi unsuru içerir.

Günümüzde sosyolojik anlayış içerisinde giderek artan bir şekilde öne çıkan sosyo-kültürel yapı, geçmiş dönemlere kıyasla daha fazla öneme sahiptir. Bu artan önem, sosyolojinin sadece bir toplum bilimi olmanın ötesinde bir perspektife sahip olduğunun anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan ve modern dönemlerde belirginleşen yeni toplumsal yapının (toplumsal yapı) yerini, giderek daha fazla etkileşim içerisinde olan sosyal ve kültürel formlardan oluşan sosyo-kültürel yapı almıştır. Ancak bu noktada, sosyal ve kültürel unsurların ayrılmaz bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, sosyo-kültürel yapı, sadece sosyal ve kültürel unsurların basit bir birleşimi değildir. Sosyo-kültürel yapının oluşumunda, sosyal ve kültürel unsurların hangi özelliklerinin veya niteliklerinin böylesine güçlü bir sentez oluşturduğu ve bu şekilde sosyo-kültürel kavramının anlamını kazandığı, yalnızca bu şekilde anlaşılabilir (Güzel, 2001).

Nirun ve Özönder'e (1990) göre, "sosyo-kültürel yapı" terimi, kültürel öğelerin ve sosyal kurumların zaman içerisinde tekrarlanarak oluşturduğu ve bu unsurların birbirleriyle etkileşimleri sonucunda meydana gelen toplumsal dengeyi ifade etmektedir. Analitik açıdan, bu denge durumu sıklıkla statik bir yapı olarak kabul edilir; ancak gerçek sosyal yaşamda, yeni oluşumlar, kültürel unsurların değişimi, iç ve dış dinamiklerin etkileşimi nedeniyle her sosyal ve kültürel yapı sürekli bir değişim içindedir. Bu temel kural, Türk sosyo-kültürel yapısı için de geçerlidir. Kültürel unsurlar genel olarak evrensel bir şekilde kültürel normlara dönüşerek somut bir biçim alırlar. Sosyo-kültürel yapı, "kültürel öğelerin ve kurumların zaman içinde tekrarlanarak oluşturduğu ve bu unsurların birbirleriyle etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan 'sosyal denge'" olarak da adlandırılabilir bir kavramdır (Güzel, 2001).

Bu çalışmanın amacı, Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansları üzerindeki etkisini inceleyerek, sosyal ve kültürel faktörlerin sporcuların performanslarını nasıl etkilediğini anlamaktır. Ayrıca, Muaythai'nin kökeni ve kültürel bağlamı hakkında bilgi verilerek, sporcuların performansına olan etkisi üzerine bir anlayış sağlanması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın bulguları, Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansları üzerindeki etkisini değerlendirecek ve sporcuların sosyal ve kültürel faktörlerin yanı sıra diğer performans etkileyen faktörlerle nasıl etkileşime girdiğini ortaya koyacaktır. Bu çalışma, Muaythai sporcularının performansını artırmak için antrenman programlarının ve destek sistemlerinin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği gibi, sosyokültürel faktörlerin sporcuların motivasyonu ve performansı üzerindeki etkisini anlamamıza da yardımcı olacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Muaythai

2.1.1. Muaythai'nin Tanımı

Muaythai, Tayland'da ortaya çıkmış bir dövüş sporudur. Ayrıca Tayland boks, tai boks veya 8 uzuv sanatı olarak da bilinir (Turner, 2009; Jungman ve Wilson, 2016). Muaythai, diğer dövüş sporlarından farklı olarak hemen hemen tüm uzuvları ve vücut bölgelerini kullanır. Örneğin, boks sadece yumrukları, tekvando ise yumruk ve tekmeleri içerirken, Muaythai'de yumruk ve tekmenin yanı sıra diz ve dirsekler de aktif olarak kullanılır (Mohamad ve ark., 2017). Bu yüzden Muaythai'ye "8 uzuv sanatı" denir. Müsabakalarda rakibi kendine doğru çekme tekniği sıkça kullanılır (Vail, 2014).

2.1.2. Muaythai Tarihçesi

Muaythai'nin tam olarak ne zaman ortaya çıktığı konusunda kesin bir bilgi olmamakla birlikte, genellikle 13. yüzyılda ortaya çıktığı varsayılmaktadır. Bu dönemde Tayland'ın eski başkenti olan Sukhothai şehrinde Muaythai'nin geliştiği düşünülmektedir (Ruerngsa, Charuad ve Cartmell, 2008; Van Der Veere, 2013).

Muaythai, geçmişte oldukça tehlikeli bir spor olarak bilirse de geçtiğimiz yüzyılda bir spor dalı olarak büyük bir popülerite kazanmıştır. 1993 yılında Uluslararası Amatör Muaythai Federasyonu (IFMA) kurulmuş ve bu sporun ilerlemesine katkıda bulunmuştur (Ağlar, 2019).

2006 yılında Uluslararası Spor Federasyonları Genel Birliği tarafından tanınan IFMA, 2008 yılında Muaythai'nin Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından da tanınmasıyla büyük bir ilerleme kaydetmiştir. IFMA, başlangıçta birkaç ülkenin katıldığı küçük bir federasyonken, şu anda 128 ülkede ve 5 kıtada faaliyet göstermektedir. Muaythai, olimpiyat oyunları için aday bir spor olarak kabul edilmektedir.

2.1.3. Ülkemizde Muaythai

Türkiye'de Muaythai sporuyla ilgili ilk resmi çalışma, Hasan Yıldız tarafından 1999 yılında gerçekleştirilmiştir. IFMA (Uluslararası Amatör Muaythai Federasyonu) ve Tayland Büyükelçiliği, Türkiye'de Muaythai sporunu yasal bir statüye kavuşturmak için çalışmalar yapmış ve bu amaçla Türkiye Muaythai Federasyonu adında bir ekip oluşturulmuştur (Şentürk ve Atalay, 2022; Türkiye Muaythai Federasyonu, 2022).

Muaythai, Uzakdoğu Sporları arasında yer alan ve belirli kurallar çerçevesinde yapılan bir spor dalıdır. Sporcuların bedensel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunurken, kişisel becerilerini ve özgüvenlerini artırır, disiplin ve düzenli olmayı öğretir. Sporcular, müsabakalara katılabilmek için "Khan" (kuşak) sahibi olmalıdır. Türkiye Muaythai Federasyonu tarafından düzenlenen sınavlara katılarak sporcular, bu Khan derecesini elde edebilir ve derecelerini yükseltebilir. Sporcular bu sistem içinde daha yüksek Khan derecelerine sahip sporculara ve antrenörlere saygı duymayı öğrenir (Şentürk ve Atalay, 2022; Türkiye Muaythai Federasyonu, 2022).

Türkiye'de Muaythai kategorileri, Türkiye Muaythai Federasyonu'na göre aşağıdaki şekildedir: Uluslararası düzeyde 10-11 yaş arası minikler, 12-13 yaş arası yıldızlar, 14-15 yaş arası alt gençler, 16-17 yaş arası üst gençler ve 18-35 yaş arası büyükler olmak üzere beş farklı kategoride müsabakalar düzenlenmektedir (Şentürk ve Atalay, 2022; Türkiye Muaythai Federasyonu, 2022).

2.1.4. Muaythai Antrenman Biçimi

Mücadele sporları yüksek yoğunluklu aktivitelerdir ve başarı için karmaşık yetenekler ve üstün taktik beceriler gerektirir (Silva ve ark, 2011). Muaythai sporunda, sporcular rakipleriyle mücadele etmek için tekme, yumruk, diz ve dirsekleri kullanırken boğuşma tekniklerini de kullanırlar (Turner, 2009). Muaythai sporcuları, koşu, ped çalışmaları ve antrenman maçlarının bir kombinasyonunu içeren bir antrenman programıyla kondisyonlarını geliştirirler. Ancak kilo kontrolü ve esneklik kaygısı nedeniyle güç antrenmanlarını sınırlarlar (Jungman ve Wilson, 2016). Muaythai antrenmanları, üst düzey bir sporcu olmak isteyen bireyler için tek

bir rutine bağlı kalmak yetersiz olabilir. Bu nedenle, Muaythai antrenmanları birden fazla antrenman biçimini kapsayan karmaşık bir şekilde yapılmalıdır.

Veere'e göre, Muaythai antrenmanları aşığıdaki bileşenleri içermelidir (Veere, 2013):

1. Durasyon Egzersizleri
2. Interval Egzersizler
3. Hız Çalışması
4. Kuvvet ve güç antrenmanları
5. Taktik eğitimler
6. Tur Çalışmaları
7. Periyodik planlama

Ağlar ise Muaythai antrenmanlarının dönemlendirme şeklinde yapıldığını belirtmektedir. Bu dönemler genel hazırlık, özel hazırlık, ön yarışma ve yarışma geçiş dönemlerini içerir ve fiziksel kapasite, teknik ve taktik kapasite, psikolojik kapasite ve zihinsel kapasite artırımına yönelik çalışmaları kapsar (Ağlar, 2019).

2.2. Sosyal ve Kültürel Değerler

2.2.1. Değer Kavramı

Değer kavramı çeşitli tanımlara sahiptir. Bazı tanımlar değerin sosyal yönünü vurgularken, bazıları bireysel veya ekonomik yönünü ön plana çıkarmaktadır (Sapsağlam, 2015). Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre değerler, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerleri kapsayan maddi ve manevi unsurların tümünü ifade eder (TDK, 2022). Değer soyut bir ölçüdür ve bir şeyin önemini belirlemek, onun karşılığı ve kıymeti hakkında bilgi sağlamak amacıyla kullanılır (Ulusoy ve Dilmaç, 2016).

Değerler sistemi, kültürün temelini oluşturur ve insanlar arasındaki iletişimi sağlar, keyfi uygulamalardan ve davranışlardan korur. Ayrıca bir arada yaşayan ve üreten insanların tarihsel bilincini güvence altına alır (Cihan, 2014). Değerler insanların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını etkilerken, aynı zamanda

insanlar da değerlerden etkilenebilir. Bu nedenle, duygu, düşünce ve davranışlar arasında değerlerle sıkı bir ilişki vardır ve bu ilişki karşılıklı, değişken ve sürekli bir etkileşim içerisinde. Eğitim süreci bu etkileşimin en güzel örneklerinden biridir. Eğitim sürecinde, öğrencilerin bilişsel düzeyleri artırılmaya çalışılırken duyuşsal özelliklerini, duygu, düşünce ve davranışlarını düzenlemek ve olumlu yönde geliştirmek amaçlanır. Bu nedenle, değerler eğitimi, öğrencilerin duygu, davranış ve düşüncelerini düzenlemede, değiştirmede ve geliştirmede önemli ve kritik bir rol oynar (Ateş, 2017).

Değer, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartları ifade eder. Bu tanımda, değerlerin bireysel kazanımı önemlidir ve karar verme, tutum, inanç, ihtiyaç gibi kavramlar bireysel düzeyde değerlerin odak noktasını oluşturur. Öte yandan, toplumsal anlamda değerler, toplum tarafından en iyi, en doğru ve en faydalı kabul edilen şeyleri temsil eder (Akbaş, 2004).

İnsan, hayatın anlamını, davranış ilkelerini ve yaşamdaki öncelikleri öncelikle zihninde inşa eder. İnşa ettiği zihinsel model, insanın tüm insan ilişkilerinde belirleyici bir rol oynar. Bu zihinsel dünyada inşa edilen şey, insanın kendisini yönlendiren değerlerdir. İnsan, değerler olmadan var olamaz (Turan ve Aktan, 2008).

Değerler, toplumların tarihsel ve kültürel birikimlerinin davranışlara yansıyan hâli olarak görülür ve nesilden nesile aktarılır. Değerler, inançlar tarafından şekillendirilir ve toplumdan topluma, bölgeden bölgeye ve hatta kurumdan kuruma farklılık gösterebilir. Farklılıklarına rağmen, kültürlerin bir parçası olan değerler bazen şiirlerde, bazen destanlarda, bazen de özlü sözlerde kendini gösterir. Toplumlar, bu kültürel birikimleriyle ortak bir hedefe yönelebilir veya ortak bir bakış açısı geliştirebilirler (Gülseren, 2009).

Değerler zamanla değişmektedir ve bu değişim çeşitli faktörlerin etkisiyle ortaya çıkar. Günlük hayatı etkileyen değerlerdeki gelişmeler, bireylerin tutum ve davranışlarını etkilediği gibi sosyal değişimin gerçekleştiğini de gösterir. Değerlerin süreç içinde yavaşça değişmesi, erozyona uğramadan normal bir süreç olarak kabul edilmelidir. Çünkü değerlerin değişmezse, hem bireyler hem de

toplum durağanlaşır. Aynı şekilde, değerler çok hızlı ve sürekli değişen bir karakter gösterseydi, bireylerin kişilik yapıları ve toplumsal yapıdaki denge ve istikrar bozulurdu (Yapıcı ve Zengin, 2003).

Değerlerin öğrenilmesinde bilgi ve düşünce boyutu önemlidir. nk değerler genetik olarak aktarılmazlar. İnsanlar tercihlerini, fikirlerini ve davranışlarını yeni öğrendikleriyle değiştirirler. Değerler, sosyal roller aracılığıyla öğrenilir ve sonraki kuşaklara aktarılır. Sosyal roller, mesleki rol, cinsel rol, sosyal rol, kişisel rol gibi kimlik yapılarını içerir. Değerler, sosyal rollerle şekillenen kimlik yapılarının oluşmasında önemli bir rol oynar. Sosyal roller, insanlara hangi ortamda hangi davranışları sergilemeleri gerektiğini öğretir ve zaman zaman yaptırım şeklinde de olabilir (Aktepe ve Yel, 2009).

Değerler, belirli ltleri ifade eder. Bu ltler, neyin doğru, yanlış, iyi veya kötü olduğunu belirlemek için kullanılır. Bu ölçütlerin temelini inançlar oluşturur. İnançlar, kültürün en derin yönünü oluştururken, değerler ise inançlara dayanarak somut bir şekilde ortaya çıkar. Ancak değerler temel olarak soyut unsurlardır (şişman, 2002).

2.2.2. Sosyal Değerler

İnsanlık, başlangıcından günümüze kadar iletişim ve etkileşim içinde olduğu toplumun bir parçası olmuştur. Bu nedenle, toplumun sürekli liğinde en temel yapı taşı insan olmuştur. İnsanlar hem toplumu etkilemiş hem de toplumdan etkilenmiştir. Bu etkileşimde, insanların yaşamlarını ve tercihlerini etkileyen en önemli unsurlardan biri değerlerdir. Değerlerin korunması ve sonraki nesillere aktarılması önemlidir, nk toplumların varlığını sürdürmeleri buna bağlıdır (Güven, 2014).

Toplumsal değerler, kültürel bir süreç izler ve geçmişten geleceğe uzanır. Bir toplumun varlığını ve devamlılığını sürdürebilmesi, değerlerin canlı tutulmasıyla mümkündür. Bu da toplumu oluşturan bireylerin, toplumsal değerleri içselleştirmesi ve toplumsal zlme karşısında dirençli olmasıyla gerçekleşir. Toplumun birlik, bütünlük ve işleyişi için bu bilinci geliştirmek önemlidir (Akgedik, 2016).

Toplumları oluşturan insanlar, kendi davranışları, çevrelerindeki nesnelere ve gerçekleşen olaylar hakkında çeşitli değerlendirmelerde bulunurlar. Bu şekilde toplumda inançlar, duygular, idealler vb. oluşur. Bu süreç, her toplumda işleyen sosyal bir süreçtir. Tüm toplumlarda güzel ve çirkin, iyi ve kötü, ödül ve ceza kavramları her zaman birbirinden ayrılmıştır. Bu sayede toplumda ulaşılmak istenen ideal inançlar, duygular, düşünceler ve davranışlar ortaya çıkar. Bu, toplumsal bilincin en üst düzeyde görüldüğü veya ifade edildiği kabul edilir. Birçok toplumsal olayın temelinde genellikle değerler bulunur. Doğruluk, adalet, iyilikseverlik, kahramanlık, cömertlik gibi değerler toplum tarafından benimsenir ve saygı duyulan birçok insan eyleminin temelinde sosyal değerler yer alır (Yaka, 2011).

Özetle; Sosyal değerler, bir toplum veya bir grup içindeki bireylerin paylaştığı genel ahlaki inançlardır. Bu değerler, bireylerin düşüncelerini, tutumlarını ve davranışlarını belirlemede bir ölçüt görevi görür (Yazıcı, 2014).

Bireyin çevresiyle ilk iletişimi, bebeklik döneminde fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasıyla başlar. Ancak, bebek büyüdükçe fiziksel ihtiyaçlarının yanı sıra sosyal, duygusal ve güvenlik gibi başka ihtiyaçları da ortaya çıkar. Bu süreçte bebek, sosyalleşmeye başlar. Sosyalleşme sürecinde ilk etapta ebeveynlerin (anne ve baba) etkisi belirgindir. Zamanla iletişim ve etkileşim ağı genişleyen birey, çeşitli sosyal gruplara dâhil olarak o gruplara ait sosyal değerler ve toplumun diğer değerleriyle tanışır (Sapsağlam, 2015).

Sosyalleşme, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesiyle beraber karşılıklı etkileşim sürecini ifade eder. Bu süreçte, toplumda kabul gören davranışlar birey tarafından benimsenir ve kişiselleştirilir, sonuç olarak birey o topluma veya gruba ait bir kimlik oluşturur. Ancak, sosyalleşme sadece standart davranış kalıplarına uymakla sınırlı değildir (Şahan, 2008).

Sosyalleşme süreci, insanların mensubu oldukları toplumun yaşam tarzına ait inançları, değerleri, davranışları ve normları öğrenmeleri ve benimsemeleriyle gerçekleşir. Bu süreçte, toplumun tutum ve hareket modellerini, kurallarını, davranış normlarını, değerlerini, düşünce tarzlarını ve yaşayış biçimlerini öğrenirler. Sosyalleşme, bireyin sosyal hayata ve kültüre entegre olmasını sağlar,

içinde bulunduğu topluma uyum sağlamasına olanak tanıyan bir mekanizma haline gelir (Yetim, 2000).

Sosyalleşme süreciyle birlikte birey, içinde bulunduğu toplumun kültürünü öğrenir. Bu şekilde, toplum tarafından kabul görmüş geleneksel rol dağılımını anlar, kendini tanımlar ve sosyal yapı içindeki yerini kavrar. Aynı zamanda kültür aracılığıyla, sahip olduğu rolün ve statünün gerektirdiği davranışları duygusal olarak ilişkilendirmeyi öğrenir (Doğan, 2005).

Sosyalleşme süreci, insanların bağlı oldukları toplumun değerlerini, din ve inançlarını, gelenekleri, yaşam tarzlarını vb. kuşaktan kuşağa aktarmalarını sağlar. Bu süreç, öğrenme yoluyla gerçekleşir ve insanların topluma bilgi aktarımını sürekli hale getirir. Sosyalleşme süreci, zaman zaman etkileşim düzeylerinin azalması veya artmasıyla değişebilir, ancak asla tamamen sona ermez (Şahan, 2008).

Sosyal kurumlar, toplumun kültürünün yaşatılmasında ve nesilden nesile aktarılmasında önemli bir rol oynar. Aile, din, okul, arkadaş grupları, spor etkinlikleri, kitle iletişim araçları, iş ortamı gibi kurumlar sosyalleşme sürecine katkı sağlarlar (Özkalp, 2012).

Spor da sosyalleşme sürecinin bir aracıdır. Sporun faydası sadece bireyin fiziksel yeteneklerini geliştirmekle sınırlı değildir. Aynı zamanda spor, belirli değerleri öğrenme fırsatı sunar. Takım sporlarında birey, bir takıma ait olmanın ve takım arkadaşı olmanın verdiği aidiyet duygusunu kazanır. Sporcuları örnek almak ve onlara benzemeye çalışmak, rol modellerin oluşturulmasında önemli bir rol oynar. Bu da bireyin, rol modelin davranışlarına uygun şekilde hareket etmesini sağlayarak toplumsallaşmaya katkıda bulunur (Özkalp, 2012).

21. değerler, normlar ve ahlak kavramları üzerine sürekli tartışmalar devam etmektedir. Bu kavramlar, zihinlerde ve eğitim alanında yarattıkları anlamlar nedeniyle giderek daha da önem kazanmaktadır. Geleneksel anlamlarıyla birlikte kullanılmaya devam eden bu kavramlar, aynı zamanda her kesimden insanın üzerinde tartışma ve fikir üretme konusu olmaya devam etmektedir (Cihan, 2014).

Her kültürde, toplumsal düzeni sağlamak, bireylere yol göstermek, doğru ve yanlış, iyi ve kötüyü, olumlu ve olumsuzlu belirlemek amacıyla kurallar ve

standartlar bulunur. Bireyin sosyalleşme sürecinde öğrendiği ve alışkanlık haline getirdiği bu kurallar ve standartlar, normlar olarak adlandırılır (Akgedik, 2016).

Normlar, insanların davranışlarının nasıl olması gerektiğini tanımlar. Değerlerden türeyen normlar, yazılı olmayan kuralları ve standartları içerir. Normlar sayesinde birey, herhangi bir durumda ne yapabileceğini veya hangi sözleri, söylemleri ve davranışları kaçınması gerektiğini bilir. Normlar, değerlerden kaynaklanır ancak daha somut bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, normlar, bireylerin tercihlerini belirleyerek yaşamın her anında ve her seçimde yönlendirme işlevi görür (Şişman, 2002).

Sosyal normlar, donuk, sabit ve durağan bir yapıya sahip değillerdir. Tam aksine, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda uygun şekilde değişir ve gelişirler. Normların dinamik bir yapıya sahip olması, yeni normların ortaya çıkmasını sağlar (Eroğlu, 2015).

Normlar ve değerler, bir kültürün temelini oluştururlar. Normların değerlerle ilişkisi, uygun davranış şekillerine anlam kazandırma üzerine kuruludur. Normlar, değerler sistemine bağlı olarak bireylere rehberlik eder. Değerlere bağlı olarak bireyin davranışlarının nasıl olması gerektiğini ve olmaması gerektiğini belirlerler. Aynı şekilde, toplumdaki sosyal kontrolü sağlamak için kuralları ve fikirleri belirlerler. Değerler genellikle birden fazla toplumsal kurala (norma) kaynaklık edebilirken, normlar da çeşitli değerlere dayanabilirler (Akgedik, 2016).

Normlar, toplum genelinde kabul gören davranış şekilleridir. Bir bireyin toplum tarafından benimsenmek, kabul görmek ve saygı duyulan biri olmak istemesi durumunda, toplumun kurallarına (normlarına) göre hareket etmesi gerekmektedir. Değerler ise toplumun bu normlarla ulaşmak istediği hedeflerin bütünü oluştururlar (Baysal, 1981).

2.2.3. Kültürel Değerler

Kültür, insana ve topluma dair bilgilerin ve deneyimlerin tümünü içeren bir kavramdır. İnsanlar arasındaki iletişim, kültürün gelişimini sağlayan temel bir beslenme kaynağıdır. Her birey, diğer insanlarla iletişim kurarak ve bilgileri aktararak kültürel etkileşimi gerçekleştirir. Bu etkileşim, bilgi, birikim, davranışlar

ve hareketlerin bireyden bireye veya toplumdaki topluma aktarılmasıyla oluşur (Akkaya, 2015).

Kültür, toplumun öğrendiklerini ve paylaştıklarını kapsayan bir bütündür. Örneğin, bir çocuk doğduğunda çevresini, sosyal yaşantısını, gelenek ve görenekleri, toplumun maddi ve manevi değerlerini, inançlarını vb. birçok şeyi belirli bir kültürel kalıp içinde öğrenir (Özkalp, 2012).

Kültür, dünyadaki tüm bireylerin, grupların ve toplumların sahip olduğu kendine özgü değerlerin bütünüdür. Kültürler zaman içinde ve birikimlerle oluşup geliştiğinden, kendi içlerinde değerlendirilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, hiçbir kültürün diğerinden daha üstün olduğu söylenemez. Üstünlük, yalnızca bilimsel ve teknolojik alanlarda geçerli olabilir (Paşaoğlu, 2009).

Genel itibarıyla kültür, belirli bir zamanda ve yerde yaşayan insan topluluğunun yaşam tarzını tanımlar. İnsanların fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları, kültürün belirleyici unsurlarıdır. Bu nedenle, kültürün en önemli özelliği, kendiliğinden oluşmasıdır (Şentürk, 2007).

Kültür, paylaşılan, kurallı, sembol ve simge temelli öğrenilen davranış ve inançları içeren ve nesilden nesile aktarılan bir kavramdır. Kültür, kültürleme yoluyla edinilir. Kültürel sistemlerin farklı yönleri vardır ve yayılma, göç gibi etkilerle aynı kültürel özellikler farklı bölgelere ve insan topluluklarına taşınabilir. Bu özellikler ulusal sınırların ötesinde de paylaşılır (Kottak, 2002).

Kültür, sosyal açıdan incelendiğinde, insanın varlığı üzerinde etkili olan sosyal gelişmelerle şekillenen inançlar, gelenekler ve göreneklerin bir bütünüdür. Bu gelişmeler, inançlar, gelenekler ve görenekler insanlık tarihi kadar eskiye dayanır ve kültür de insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Kültür, insanlar arasındaki deneyimler ve yaşantılarla geliştirilir ve sonraki kuşaklara aktarılır (Yumuş, 2017).

Kültür kavramı örgütler açısından ele alındığında, genellikle örgüt kültürü üzerinde durulur. Örgüt kültürü için farklı tanımlar yapılmasına rağmen, ortak özellikler vurgulanır. Hemen hemen tüm tanımlarda, bir kurumda çalışan bireyler tarafından paylaşılan değerlere vurgu yapılır. Örgütler, toplumların küçük bir yansıması olarak görülebilir ve toplumlar gibi örgütlerde de farklı kültürel

özellikler bulunabilir. Örneğin, toplumdaki bireyler o topluma ait kültürü, değerleri, davranışları ve normları benimser ve buna göre hareket eder. Benzer şekilde, bir örgütte çalışan kişilerin de örgütün kültürünü anlamaları, benimsemeleri, işlerini ve ilişkilerini bu kültüre uygun şekilde şekillendirmeleri beklenir (Turan ve diğ., 2005).

Kültür, değişken özelliklere sahip bir kavramdır. Zaman, siyasal, sosyal ve ekonomik yapıdaki gelişmelere bağlı olarak sürekli olarak değişebilir. Aynı zamanda başka kültürlerle karşılıklı etkileşim halindedir. Önemli olan, kültürel değişimlerde dayatmacı olmamak ve ana kalıbı koruyarak kültürün kendiliğinden yeni şekiller alması ve gelişerek değişme sürecini izlemesidir (Mahiroğulları, 2005).

Kültürel değerler, kültürler, toplumlar ve nesiller arasında değişebilir ve zaman içinde farklılaşabilir. Bir toplumun sahip olduğu değerleri şekillendiren faktörler arasında toplumsal yapı, teknolojik gelişmeler, eğitim-öğretim, refah düzeyi ve diğer kültürlerle olan ilişkisi önemli rol oynar (Okyay, 2015).

İnsanlar bir kültüre üye olarak dünyaya gelirler veya bir kültüre üye haline getirilirler. İnsanlar kültürü gözlemleyerek, iletişim kurarak, etkileşimde bulunarak ve deneyimleyerek önceki kuşaklardan öğrenirler (Şişman, 2002).

Kültür, insana ait olanı barındıran, sosyal ve fiziksel etkileşimin yoğun olduğu, geçmişten günümüze sürekli aktarılan, aktif, dinamik ve yaşayan bir kavramdır. Sürekli bir birikim sürecindedir. Bu birikimler bazen müzikte, edebi eserlerde, mimari yapıtlarda izlerini bırakır. Örneğin, mimari eserler, ait oldukları kültürün ve toplum yaşantısının yansıması olarak hem yapısı hem de kullanım şekli bakımından öne çıkar. Bu eserler toplumun birikimini ve gelişimini gözler önüne serer (Akkaya, 2015).

Kültür, insan ve çevre etkileşimi açısından da önem taşır. Kayıt halinde olan kültür, bulunduğu çevreyi sürekli etkisi altında tutar (Akkaya, 2015).

Sosyal etkileşim alanı, topluluk tarafından paylaşılan inançlar, değerler, standartlar, görüşler ve rollerin oluşturduğu bir etkileşim ağıdır. Güçlü bir sosyal etkileşim alanı, topluluk içinde etkili çalışma ilişkilerinin, grup bağlılığının, sevgi, saygı, güven, sahiplenme ve doyum hislerinin oluşmasını sağlar. Sosyal etkileşim

alanı, iletişim yapısının güçlenmesine, farklı ve eleştirel fikirlerin daha rahat ifade edilmesine ve bireyler arasındaki sosyal etkileşimin ve öğrenme düzeyinin artmasına katkıda bulunur. Kültürün değişkenliği ve etkileşim içinde olması, toplumların ve bireylerin sürekli olarak yeni bilgiler ve deneyimlerle beslenmesini sağlar. Bu sayede kültür, evrim geçirerek kendini yenileyebilir ve çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilir. Ancak kültürel değişimlerde ana değerlerin korunması ve kültürel çeşitlilik saygı gösterilmesi önemlidir (Bardakcı ve Çalışkan, 2012).

2.2.4. Ekonomik Değerler

Bir insanın hayatı boyunca demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerinin belirli bir sıra ve zaman sürecinde geliştiği söylenebilir. Bu gelişim sürecinde risk algısı üzerinde etkili olan faktörlerin, sosyo-ekonomik ve demografik özelliklere sahip oldukları nitelikler itibarıyla sık ve ani değişimlere maruz kalmadığı görülür. Örneğin, bir birey doğar, büyür, eğitim alır, istihdam edilir, evlenir/boşanır ve belirli bir yaşta emekli olur. Bu süreçte ekonomik piyasa katılımcılarının risk algısı üzerinde uzun dönemli ve bağlayıcı etkileri olan gelir faktörü ayrı bir öneme sahiptir. Bireyin aylık veya yıllık gelir durumu, diğer sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerin risk algısına olan muhtemel etkisini artırıcı ya da azaltıcı yönde etkilemektedir. Gelir durumu, meslek, yaş, eğitim seviyesi ve cinsiyet gibi sosyo-ekonomik özelliklerle ilişkilidir ve bu faktörler üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi vardır. Örneğin, iyi bir eğitim almanın genellikle profesyonel bir meslek sahibi olmanın ön koşulu olduğu düşünülür. Uzmanlık gerektiren meslekler genellikle diğer mesleklere göre daha yüksek gelir seviyelerine sahiptir. Bu nedenle meslek ve eğitim seviyesi ile ekonomik risk algısı arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır (Alpay ve diğ., 2015).

Sosyalleşme sürecinde ekonomik kuruluşlar da önemli bir etkiye sahiptir. Aile, okul, arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları, siyasi, dini ve ekonomik kuruluşlar gibi faktörler, bireyin kendisini beklenen veya beklenmeyen davranışlar ve söylemler konusunda farkındalık kazanmasını sağlar. Olumlu davranışlar teşvik edilirken, toplum tarafından olumsuz karşılanan davranışlardan uzak durulması öğretilir. Çalışma hayatı da bireyin etkilendiği bir çevredir ve çeşitli konu ve

faaliyet alanları aracılığıyla toplumsal ilişkilerini arttırırken, farklı kuruluşlara katılarak kişiliğini geliştirme fırsatı sunar. Bu bağlamda, insanların demografik, sosyo-ekonomik özellikleri ve çevresel etkileşimleri, risk algılarını etkileyen önemli faktörlerdir. Gelir durumu gibi sosyo-ekonomik ve demografik özellikler, risk algısı üzerinde belirleyici bir rol oynar. Sosyalleşme sürecinde ise aile, okul, çevre, medya ve kurumlar gibi faktörler, bireyin davranışlarını şekillendirir ve risk algısını etkiler. Bu süreçte toplumun beklentileri ve kabul gören davranış normları, bireyin sosyal uyumunu ve risk algısını belirler. Öte yandan, ekonomik kuruluşlar da sosyalleşme üzerinde etkilidir. Çalışma hayatı, bireyin ekonomik durumunu ve sosyal ilişkilerini şekillendirir. Meslek seçimi, eğitim seviyesi ve gelir düzeyi gibi faktörler, bireyin risk alma eğilimini etkileyebilir. Örneğin, yüksek gelir seviyesine sahip olan bireyler genellikle daha fazla risk alabilme potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, demografik, sosyo-ekonomik özellikler ve sosyalleşme süreci, bireylerin risk algısını etkileyen önemli faktörlerdir. Gelir düzeyi, meslek seçimi, eğitim seviyesi gibi faktörler, bireyin risk algısını belirleyen unsurlardır. Ekonomik kuruluşlar ve çevresel faktörler de sosyal uyum ve risk algısı üzerinde etkili olabilir. Bu nedenle, bireylerin sosyal, ekonomik ve demografik bağlamda değerlendirilmesi, risk algısı ve davranışlarının anlaşılmasında önemli bir rol oynar (İşgüden, 2007).

2.2.5. Sosyo-Kültürel Yapıyı Oluşturan Unsurlar

Sanayileşme ve modern dönemlerle birlikte, toplum yapısı sosyal ve kültürel unsurlardan oluşan sosyo-kültürel bir yapıya dönüşmüştür. Bu sosyo-kültürel yapı, basit bir toplamdan çok daha fazlasını ifade eder ve farklı nitelikler ve özellikler barındırır. Sosyo-kültürel yapı, davranışsal ve bilişsel boyutların ayrılmaz bir şekilde etkileştiği makro ve mikro düzeylerde gerçekleşen etkileşimlerin bir bileşimini ifade eder (Dikeçligil, 1997).

Sosyo-kültürel yapıyı oluşturan temel unsurlar sosyal ve kültürel alandır. Toplumsal kurumlar ise hem sosyal hem de kültürel özellikleri ifade eden unsurlar olarak sosyo-kültürel yapı içinde önemli bir rol oynar. Bireyler, sosyal ve kültürel çevrelere bağımlıdır ve sosyo-kültürel yapı içinde yer alırken belirli kurumların varlığına ihtiyaç duyarlar. Kurumlar, kişilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak

amacıyla belirli bir yapı ve ilişki düzeni içinde yer aldıkları, sürekli bir sosyal örüntü, rol ve ilişki yapısını ifade eder. Bu bağlamda, sosyo-kültürel yapı toplumun karmaşık etkileşimlerini ve insanların sosyal ve kültürel bağlantılarını kapsayan bir kavramdır. Sosyal ve kültürel unsurların birleşimiyle oluşan bu yapı, toplumsal kurumlar aracılığıyla işler ve bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılar. Sosyal ve kültürel boyutların birbirinden ayrılamaz bir şekilde etkileştiği sosyo-kültürel yapı, toplumun işleyişini ve bireylerin davranışlarını belirleyen önemli bir faktördür (Fichter, 1994).

2.2.5.1. Nüfus

Nüfus, sosyal yapıyı oluşturan önemli bir faktördür. Bir toplumdaki nüfusun özellikleri, sosyal ve ekonomik durumlarla karşılıklı ilişkilidir. Nüfus, canlı ve dinamik bir kitle olarak sosyal yapıyı şekillendirir. Nüfusun incelenmesi, toplumun sosyal yapı koşullarının ortaya çıkarılması anlamına gelir. Nüfus, demografik, kültürel, sosyal ve ekonomik yönleriyle ele alınabilen özellikler taşır. Nüfus, bir yandan ülkenin milli gelirini yaratan, diğer yandan ise tüketen bir unsurdur. Nüfus, ekonomik gelişmeyle doğrudan ilişkili olarak hem kalkınmayı yaratır hem de kalkınmadan doğan refahı paylaşan bireylerden oluşur. Bu özelliğiyle nüfus ve ekonomik gelişme arasında yakın bir ilişki vardır. Bazı sosyal bilimciler, ekonomik gelişme ile nüfus artış hızı arasında olumlu bir ilişki olduğunu savunurken, bazıları ise olumsuz bir ilişki olduğunu iddia etmektedir (Erkal, 2004).

Dünya nüfusunun hızlı artışının potansiyel tehlikelerini ilk kez fark eden düşünürlerden biri Malthus'tur. Malthus'a göre, bilim ilerleyebilir ancak toprak insan ihtiyaçlarını karşılama kapasitesiyle sınırlıdır. Malthus, nüfus artışının kontrol altına alınmadığı takdirde nüfusun, dünyanın besleme kapasitesini aşacağını ve bu durumun ekonomik refahı ve sosyal yapıyı olumsuz etkileyeceğini savunmuştur (Kurtkan ve Bilgiseven, 1995). Nüfusun büyüklüğü, toplumsal ilişkiler üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Az nüfuslu küçük yerleşim birimlerinde, insanlar birbirlerini yakından tanır ve sosyal ilişkiler daha birincil düzeydedir. Bu tür yerleşim birimlerinde insanlar arasındaki ilişkiler daha samimi ve kişisel niteliktedir. Ancak çok nüfuslu yerleşim birimlerinde, sosyal hayat belirgin bir şekilde değişir. İnsanlar arasındaki ilişkiler daha ikincil düzeydedir ve daha yaygın

sosyal ağlar oluşur. Bu tür yerleşim birimlerinde insanlar birbirlerini daha az tanır ve ilişkiler daha anonim hale gelir. Bu durumda, sosyal kontrol mekanizmaları ve formel kurumlar ortaya çıkar. İnsanlar arasındaki etkileşim daha kurumsallaşmış bir yapıya sahip olur ve informel gruplar yerini formel örgütlere bırakır. Bu nedenle, nüfus artışı sosyal hayat üzerinde önemli etkilere sahiptir. Büyük nüfusa sahip yerleşim birimlerinde, sosyal ilişkilerin karmaşıklığı artar ve toplumsal yapı daha kompleks hale gelir. Bu durum, yeni sosyal kontrol mekanizmalarının ve kurumların ortaya çıkmasına yol açar. İnsanlar arasındaki ilişkiler daha çok kurallar ve normlar tarafından düzenlenir ve kişisel bağlantılar daha az önemli hale gelir. Dolayısıyla, nüfus artışı toplumsal hayatın yapısını önemli ölçüde etkiler. (İnan, 2003).

2.2.5.2. Statüler

Toplum, statülerin bir ağından oluşur. Bir statü, bireyin sosyal yapıda sahip olduğu bir pozisyonudur. Bir grup, organizasyon veya toplum içindeki konumunu ve mevkini belirleyen bir durumdur. Öğrenci, anne, baba, arkadaş gibi sosyal statüler örnek olarak verilebilir. Her statünün toplum içinde bir karşılığı vardır (Akan, 2003). Bir kişinin statüsü, eğitim, dini inanç, aile hayatı, gelir durumu gibi unsurlar tarafından belirlenir. Statü, "doğuştan elde edilen" ve "kazanılan" statü olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Doğuştan elde edilen statüler, hiçbir çaba harcamadan sahip olunan statülerdir. Örneğin, yaşlılık, gençlik, kadınlık, erkeklik, siyahlık, beyazlık gibi. Kazanılmış statüler ise bireylerin çabaları ve gayretleri sonucunda elde ettikleri statülerdir (Akan, 2003). Weber'e göre statü, toplumdaki gruplar arasındaki "toplumsal prestij, şeref ve itibar" gibi faktörlere göre belirlenir. Statü farklılığı, sosyal sınıf farklılıklarıyla doğrudan ilişkili olmayabilir. Ayrıca, bir gruba atfedilen statü olumlu veya olumsuz olabilir. Bu durumda gruplar arasında bir farklılık ortaya çıkar. Yüksek itibara sahip kişiler, ayrıcalıklı yüksek statü grubunu oluştururken, toplumda düşük itibara sahip işler yapan kişiler veya geleneklere ve kültüre bağlı olarak düşük prestije sahip olan gruplar, düşük ayrıcalıklı statü grubunu oluştururlar (Kalaycıoğlu, 2003). Özetle, toplum statülerin karmaşık bir ağıdır ve bireylerin sosyal yapıdaki yerlerini ve mevkilerini belirleyen statüler vardır. Bu statüler, doğuştan elde edilen ve kazanılan statüler olmak üzere ikiye ayrılır. Statüler,

toplumsal prestij, şeref ve itibara dayalı olarak belirlenir. Statü farklılıkları sosyal sınıflarla ilişkili olabilir, ancak her zaman bağımlı değildir. Bu farklılıklar gruplar arasında ayrıcalık veya ayrımcılık yaratabilir.

2.2.5.3. Roller

Rol, belirli sosyal durumlardaki kişilerden beklenen davranış şekilleridir. Bir başka deyişle, toplumda bireylerin buldukları sosyal statü ile birlikte gelen ve edinilen haklar ve görevlerdir (Erkal, 2004). Rol, sosyal yapı içindeki davranış beklentilerini ifade eder. Bir bireyin işgal ettiği statüde ne yaptığıdır. Rol, bireyin statüsünün gerekliliklerini yerine getirdiği ve ayrıcalıklarından faydalandığı bir davranış şeklidir. Aynı statüdeki insanlar bile farklı şeyler yapabilirler. Bu farklılığı yaratan ise rol kavramıdır (Akan, 2003). Rol, toplumda belirli bir sosyal durumda bulunan bireylerden beklenen davranış şekillerini ifade eder. Bir kişinin statüsüne bağlı olarak hak ve görevlerini yerine getirmesi rol olarak adlandırılır. Her birey, statüsünün gerekliliklerini yerine getirerek ve ayrıcalıklarından faydalanarak rolünü icra eder. Aynı statüdeki insanlar dahi farklı davranışlar sergileyebilir ve bu farklılık rol kavramıyla açıklanır (Akan, 2003).

2.2.5.4. Sosyal Etkileşim

Etkileşim, sosyal yaşamın temel sürecidir. Özellikle sembolik etkileşim, sosyolojik açıdan önemlidir, çünkü statüler, normlar, değerler ve karşılıklı ilişkilerle ilgilidir. Bireyler, birbirlerinin farkına varır, düşüncelerini ve duygularını paylaşırlar ve birbirlerinin davranışlarını tahmin ederler. Bu tahminler doğrultusunda sözler söyler ve davranışlarda bulunarak birbirlerini etkilerler. Başka bir deyişle, insanlar karşılıklı etki ve tepki içinde yaşarlar. Bu etki ve tepki sürecine sosyal etkileşim denir. Sosyal etkileşim, sosyal ilişki desenlerini oluşturur. Bu etkileşim desenleri aracılığıyla sosyal ilişkiler kurulur ve sonuç olarak sosyal yapı ortaya çıkar (Akan, 2003). Rekabet, bir bireyin yaşamının temel alanlarında gözlemlenen, iki veya daha fazla birey veya grup arasında belirli bir ödülü elde etmek için yapılan bir yarışmadır. Rekabet kendi içinde bir amaç, bir sonuçtur. Ekonomik yaşamda ise rekabet, ekonomik faaliyetleri düzenlemede bir araç olarak kullanılır. Rekabet sırasında bireyler, rakiplerinin hedefe ulaşmasını engellemek için baskı veya hileye başvuramazlar. Her toplumun kültüründe rekabet biçimleri ve

uygun rekabet araçları tanımlanmıştır. Rekabet biçimleri genel olarak sınırlı rekabet, mutlak ve göreceli rekabet, kişisel ve kişisel olmayan rekabet şeklinde sınıflandırılabilir (Akan, 2003). Kısaca, etkileşim sosyal yaşamın temel sürecidir ve sembolik etkileşim özellikle statüler, normlar, değerler ve karşılıklı ilişkilerle ilişkilidir. Sosyal etkileşim süreci, insanların birbirlerini fark etmeleri, düşüncelerini ve duygularını paylaşmaları ve davranışları üzerinde tahminlerde bulunmalarıyla gerçekleşir. Rekabet ise bir bireyin hedefe ulaşmak için diğerleriyle yarıştığı bir süreçtir. Rekabet, kendi içinde bir amaç olarak ortaya çıkabilir ve ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde bir araç olarak kullanılır. Her toplumun rekabet biçimleri ve uygun rekabet araçları vardır.

2.2.5.5. Sosyal Sınıflar

Sosyal sınıf, genel anlamda ekonomik kaynaklara benzer bir uzaklıkta veya yakınlıkta olan bireylerin oluşturduğu bir toplumsal kesittir. Bu sınıflar, üyelerinin siyasi, toplumsal ve yaşam tarzlarını, tercihlerini etkileyen ortaklık ve benzerlikleri içerir (Kalaycıoğlu, 2003). Sosyal sınıflar, insanların sahip oldukları ekonomik kaynaklara dayalı olarak belirlenir. Bu kaynaklar gelir, mülkiyet, eğitim düzeyi, iş pozisyonu gibi unsurları içerir. Bir sosyal sınıf içindeki bireyler benzer ekonomik koşullara sahip olabilirler ve bu da onların yaşam tarzlarını ve tercihlerini benzer şekilde etkileyebilir. Sosyal sınıflar, toplumun genel yapısını ve sosyal eşitsizlikleri anlamamıza yardımcı olur. Sınıf farklılıkları, bireylerin erişebildiği kaynaklara göre belirli ayrıcalıklar ve dezavantajlar yaratır. Örneğin, yüksek sosyal sınıftaki bireyler genellikle daha yüksek gelir seviyelerine, daha iyi eğitim olanaklarına ve daha prestijli işlere sahip olma eğilimindedir. Bu da onların yaşam tarzlarını, tüketim alışkanlıklarını ve siyasi tercihlerini şekillendirir (Kalaycıoğlu, 2003).

2.2.5.6. Sosyal Gruplar

Sosyal gruplar, birincil ve ikincil sosyal gruplar olarak iki ana kategoriye ayrılır. En küçük sosyal grup, iki birey arasındaki etkileşimi içerir. Birincil gruplarda, üyeler arasında yakınlık ve genellikle yüz yüze etkileşim vardır. Bu gruplar, aile, yakın arkadaşlar ve küçük topluluklar gibi kişisel bağların olduğu gruplardır. Birincil gruplarda, üyeler birbirleri hakkında detaylı bilgiye sahip olurlar ve genellikle derin duygusal bağlara sahiptirler. Bu gruplarda mahremiyet ön

plandadır. Grup üyeleri birbirleriyle güçlü bir şekilde özdeşleşirler ve başka biri tarafından kolayca yerlerinin doldurulamayacağı bir bağ oluştururlar. İş yerleri, endüstriyel toplumlarda birincil grupların oluştuğu önemli ortamlardan biridir (Akan, 2003). İkincil gruplar ise daha büyük ölçekte ve daha az mahremiyet içeren gruplardır. Bu gruplar, işyeri, okul, meslek birlikleri, toplumsal kuruluşlar ve diğer benzeri organizasyonlar gibi daha geniş sosyal ağlardır. Üyeler arasında genellikle daha az duygusal bağ ve daha az kişisel bilgi paylaşımı vardır. İkincil gruplarda, amaçlar ve ortak faaliyetler genellikle daha ön plandadır. Örneğin, bir işyerindeki çalışanlar aynı organizasyonun bir parçasıdır ve belirli bir amaç için bir araya gelmişlerdir. Bu tür gruplar, bireylerin belirli rolleri yerine getirdiği ve belirli beklentilerin olduğu yapıları içerir. Sosyal gruplar birincil ve ikincil gruplar olmak üzere ikiye ayrılır. Birincil gruplar, daha küçük, daha mahremiyet odaklı ve derin duygusal bağlara sahip gruplardır. İkincil gruplar ise daha geniş, daha az mahremiyet içeren ve amaçlar ve faaliyetler etrafında bir araya gelen gruplardır. Her iki grup türü de toplumsal ilişkileri ve sosyal yapıyı oluşturur (Akan, 2003).

2.2.5.7. Sosyal İlişkiler Ağı

Sosyal ilişkiler, farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bir sınıflandırmaya göre, sosyal ilişkiler samimiyet derecesine göre iki tipe ayrılabilir: birincil tip ilişkiler ve ikincil tip ilişkiler.

Birincil ilişkiler (cemaat), genellikle topluluk tabanlı örgütlenmelerde bulunan ve yazılı olmayan ilişkilere dayanan ilişkilere dayanır. Bu tür ilişkiler daha çok gelenek ve adetler üzerine kuruludur. Birincil ilişkilerin bazı temel özellikleri şunlardır: İlişkiler, karşılıklı duygusal güven, samimiyet ve yüz yüze etkileşime dayanır. Yazılı kurallara bağlı değildir ve sosyal etkileşim güçlüdür. Bu ilişkiler genellikle uzun süreli olup daha küçük gruplarda (aile, arkadaşlık, köy, komşuluk gibi) görülürler. Birincil ilişkiler, her toplumda mevcuttur.

İkincil ilişkiler (cemiyet), genellikle toplumsal örgütlenmelerde (şirket, sendika, şehir vb.) ortaya çıkan ilişkilere dayanır. Bu ilişkilerin bazı temel özellikleri şunlardır: İlişkiler resmi ve yazılı kurallara dayanır. Daha kısa süreli ve daha az duygusal yoğunluk içerirler. Sosyal etkileşim daha zayıftır ve genellikle büyük

gruplarda (şehir, şirket, resmi kurumlar gibi) görülürler. İkincil ilişkilerde kitle iletişim araçlarının etkisi daha fazladır.

Sonuç olarak, sosyal ilişkiler samimiyet derecesine göre birincil ve ikincil ilişkiler olarak sınıflandırılabilir. Birincil ilişkiler, daha çok geleneksel ve küçük gruplarda bulunan samimi, yüz yüze ilişkilere dayanırken, ikincil ilişkiler, daha çok toplumsal örgütlenmelerde resmi, yazılı ve daha geniş gruplar arasında ortaya çıkar. Her iki ilişki türü de farklı özelliklere sahiptir ve toplumsal yapıyı etkiler (Üresinler, 2005).

2.2.5.8. Sosyal Norm

Sosyal normlar, bir toplumda insanların belli olaylara nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen ve bu davranışları zorlayan kurallardır. Sosyal normlar yazılı ve yazısız olmak üzere iki temel çeşide ayrılır.

Yazılı (Resmi) Normlar: Bu normlar, devletin yetkili organları tarafından düzenlenip uygulamaya konulan, genellikle kanunlar, tüzükler, yönetmelikler gibi belgelere dayanan normlardır. Resmi normlar, toplumun sosyal düzenini ve devletin işleyişini korumayı amaçlar. Uymayanlara maddi ve bedensel cezalar uygulanabilir. Örneğin, trafik kuralları gibi belirli davranışlar resmi normlara örnek olarak verilebilir.

Yazısız (Resmi Olmayan) Normlar: Bu normlar, bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinden doğan, genellikle yazılı bir belgeye dayanmayan normlardır. Bu tür normlar, töreler, adetler, gelenekler, görenekler, din kuralları, görgü kuralları gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Yazısız normlar genellikle toplumun değerleri, beklentileri ve kabul edilen davranış kalıplarını ifade eder. Bu normlara uymayan bireylere genellikle manevi yaptırımlar uygulanır. Örneğin, saygı gösterme, misafirperverlik veya kişisel alan kavramı gibi kavramlar, yazısız normların örnekleridir.

Sonuç olarak, sosyal normlar, toplumda belirli davranışları zorlayan ve düzenleyen kurallardır. Yazılı normlar resmi kurumlar tarafından oluşturulur ve devletin yetkisini ve sosyal düzeni korur. Yazısız normlar ise bireyler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine dayanır ve toplumun değerleri, gelenekleri ve

beklentilerini yansıtır. Her iki norm çeşidi de toplumsal düzenin ve sosyal ilişkilerin sürdürülmesinde önemli rol oynar (Üresinler, 2005).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmada Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansa etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda çalışma kapsamında nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen mevcut olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu yaklaşımlarda, araştırmanın konusu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve mevcut durumuyla tanımlanmaya çalışılır. Tarama modelleri, var olan durumu anlama ve betimleme amacı güder (Karasar, 2007).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Yapılan araştırmanın evrenini Türkiye’de aktif olarak spor yapan Muaythai sporcuları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2022 ve 2023 yılında düzenlenen müsabakalara katılan ve gönüllük esasına göre araştırmada yer almak isteyen 197 Muaythai sporcusu oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan anket kullanılmıştır. Anket kapsamında sporcuların demografik bilgileri sosyo kültürel statüsü ve spor alanındaki başarılarına yönelik sorular yer almıştır. Anket hazırlanırken literatür taraması akabinde madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri alınarak ankete son şekli verilmiştir. Anket 16 sorudan oluşmaktadır. Ankette cinsiyet, yaş, yaşanan il ve ilçe, medeni durum, eğitim durumu, aylık ortalama gelir düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, sporcu olmak dışında yapılan meslek, milli sporcu olma durumu, spora başlama yaşı, derece alma durumu, sosyo-kültürel yapı, günlük olarak haber takibi ve rekreasyonel faaliyetlere katılım sıklığı ile ilgili sorular yer almaktadır. Sosyo-kültürel yapıya yönelik bölümde ise evet/hayır seçeneği bulunan 8 madde bulunmaktadır.

Söz konusu veri toplama aracı Google Forms aracılığıyla çevrimiçi ortama aktarılmıştır. Ulusal şampiyonlara katılım sağlayan sporculara söz konusu form araştırmacı tarafından gönderilmiş olup, yanıtlar çevrimiçi ortamda toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Gerçekleştirilen araştırmada elde edilen verilerin analizi MS Excel ve SPSS 27,0 programında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ankette yer alan değişkenlerin frekans ve yzde olarak dağılımları hesaplanmıştır. Bağımsız değişkenlerin sosyokltrel değerler üzerindeki etkisinin incelenmesi için ikili gruplar arasında Independent Sample T test, ikiden fazla gruptan meydana gelen değişkenler için ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlılık dzeeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Yapılan araştırmada Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansa etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz sonuçları tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.1. Cinsiyete Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Kadın	55	27,9
Erkek	142	72,1
Toplam	197	100

Tablo 4.1’de yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %27,9’u kadın, %72,1’i erkektir.

Tablo 4.2. Yaşı Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
20-25	140	71,1
26-30	14	7,1
31-35	12	6,1
36-40	7	3,6
41-45	16	8,1
46 ve üzeri	8	4,1
Toplam	197	100

Tablo 4.2’de yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %71,1’i 20-25 yaş aralığında, %7,1’i 26-30 yaş aralığında, %6,1’i 31-35 yaş aralığında, %3,6’sı 36-40 yaş aralığında, %8,1’i 41-45 yaş aralığında, %4,1’i 46 yaş ve üzerindedir.

Tablo 4.3. Medeni Duruma Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Evli	38	19,3
Bekâr	159	80,7
Toplam	197	100

Tablo 4.3'te yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların % 19,3'ü evli, %80,7'si bekârdır.

Tablo 4.4. Eğitim Durumuna Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Lisans	182	92,4
Yüksek Lisans	11	5,6
Doktora	4	2,0
Toplam	197	100

Tablo 4.4'te yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %92,4'ü lisans, %5,6'sı yüksek lisans, %2'si doktora mezunudur.

Tablo 4.5. Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Asgari Ücret ve Altı	121	61,5
8506 TL - 12000 TL	43	21,8
12001 TL -15000 TL	32	16,2
15001 TL-18000 TL	0	0
18001 TL ve üzeri	1	0,5
Toplam	197	100

Tablo 4.5'te yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %61,5'i asgari ücret ve altı, %21,8'i 8506 – 12000 TL aralığında, %16,2'si 12001 – 15000 TL, %0,5'i 180001 TL ve üzerinde gelire sahiptir. 15001 – 18000 TL aralığında geliri olan sporcu yer almamaktadır.

Tablo 4.6. Milli Sporcu Olma Durumuna Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Evet	68	34,5
Hayır	129	65,5
Toplam	197	100

Tablo 4.6’da yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %34,5’i milli sporcu iken %65,5’i milli sporcu değildir.

Tablo 4.7. Spora Başlama Yaşına Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
3	1	0,51
4	1	0,51
5	4	2,03
6	3	1,52
7	12	6,09
8	12	6,09
9	12	6,09
10	21	10,66
11	13	6,60
12	24	12,18
13	14	7,11
14	20	10,15
15	24	12,18
16	17	8,63
17	9	4,57
18	1	0,51
19	3	1,52
20	2	1,02
22	1	0,51
24	1	0,51
26	1	0,51
45	1	0,51
Toplam	197	100

Tablo 4.7’de yer alan verilerde araştırmada yer alan sporcuların spora başlama yaşları yer almaktadır. Buna en düşük spora başlama yaşının 3 en yüksek spora başlama yaşının ise 45 olduğu görülmektedir. 10 ila 15 yaşları arasında spora

başlamanın daha sık olduğu görülmek ile birlikte en fazla 12 yaşında (f=24) ve 15 yaşında (f=24) Muaythai sporuna başlanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.8. Müsabakalarda Derece Alma Durumuna Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Evet	146	74,11
Hayır	51	25,89
Toplam	197	100

Tablo 4.8’de yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %74,11’inin müsabakalarda dereceye girdikleri, %25,89’unun ise müsabakalarda dereceye giremediği görülmektedir.

Tablo 4.9. Müsabakalarda Elde Edilen Başarı Derecesine Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Birincilik	40	20,31
İkincilik	25	12,69
Üçüncülük	81	41,12
Yok	51	25,89
Toplam	197	100

Tablo 4.9’da yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %20,31’inin birincilik, %12,69’unun ikincilik, %41,12’sinin üçüncülük derecesi elde ettiği tespit edilmiştir. Araştırmada yer alan sporcuların %25,89’unun müsabakalarda elde ettiği bir başarı bulunmamaktadır.

Tablo 4.10. Sosyo-kültürel Yapıya Yönelik Dağılım Tablosu

	Evet		Hayır	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Hayatım birçok yönden idealime yakın.	143	72,59	54	27,41
Hayat şartlarım mükemmel.	66	33,50	131	66,50
Hayatımdan memnunum.	144	73,10	53	26,90
Hayattan şimdiye kadar istediğim şeyleri elde ettim.	78	39,59	119	60,41
Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	80	40,61	117	59,39
Geleceğime güvenle bakabiliyorum.	95	48,22	102	51,78
Hayallerime ulaşabileceğimi düşünüyorum.	161	81,73	36	18,27
Ekonomik anlamda hayallerimi gerçekleştirebileceğimi düşünüyorum.	94	47,72	103	52,28

Tablo 4.10’da sosyo-kültürel yapıya yönelik maddelere sporcuların verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Buna göre sporcuların %72,59’u “Hayatım birçok yönden idealime yakın.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %33,50’si “Hayat şartlarım mükemmel.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %73,10’u “Hayatımdan memnunum.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %39,59’u “Hayattan şimdiye kadar istediğim şeyleri elde ettim.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %40,61’i “Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %48,22’si “Geleceğime güvenle bakabiliyorum.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %81,73’ü “Hayallerime ulaşabileceğimi düşünüyorum.” maddesine evet yanıtını vermiştir. Sporcuların %47,72’si “Ekonomik anlamda hayallerimi gerçekleştirebileceğimi düşünüyorum.” Maddesine evet yanıtını vermiştir.

Tablo 4.11. Sosyo-Kültürel Yapıya ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu

	Derece	Evet		Hayır	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Hayatım birçok yönden idealime yakın.	1	33	16,75	7	3,55
	2	20	10,15	5	2,54
	3	57	28,93	24	12,18
	Yok	33	16,75	18	9,14
Hayat şartlarım mükemmel.	1	17	8,63	23	11,68
	2	9	4,57	16	8,12
	3	20	10,15	61	30,96
	Yok	20	10,15	31	15,74
Hayatımdan memnunum.	1	34	17,26	6	3,05
	2	20	10,15	5	2,54
	3	55	27,92	26	13,20
	Yok	35	17,77	16	8,12
Hayattan şimdiye kadar istediğim şeyleri elde ettim.	1	19	9,64	21	10,66
	2	10	5,08	15	7,61
	3	29	14,72	52	26,40
	Yok	20	10,15	31	15,74
Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim.	1	20	10,15	20	10,15
	2	4	2,03	21	10,66
	3	31	15,74	50	25,38
	Yok	25	12,69	26	13,20
Geleceğime güvenle bakabiliyorum.	1	25	12,69	15	7,61
	2	8	4,06	17	8,63
	3	37	18,78	44	22,34
	Yok	25	12,69	26	13,20
Hayallerime ulaşabileceğimi düşünüyorum.	1	34	17,26	6	3,05
	2	20	10,15	5	2,54
	3	66	33,50	15	7,61
	Yok	41	20,81	10	5,08
Ekonomik anlamda hayallerimi gerçekleştirebileceğimi düşünüyorum.	1	26	13,20	14	7,11
	2	14	7,11	11	5,58
	3	35	17,77	46	23,35
	Yok	19	9,64	32	16,24

Tablo 4.11’de sosyo-kültürel yapıya yönelik maddelere sporcuların verdikleri yanıtların müsabakalarda aldıkları derecelere göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre müsabakalarda üçüncülük derecesi elde eden sporcuların 8 maddede de en fazla “evet” yanıtını verdikleri görülmektedir. Buna karşın müsabakalarda üçüncü olan sporcuların kendi içlerinde verdikleri “evet” ve “hayır” yanıtları karşılaştırıldığında 4 maddede “evet” yanıtının, diğer 4 maddede ise “ hayır” yanıtının baskın olduğu görülmektedir.

Tablo 4.12. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Durumuna Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Evet	100	50,8
Hayır	97	49,2
Toplam	197	100

Tablo 4.12’de yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %50,8’i günlük olarak haberleri takip ettikleri bir site/gazete vb. bulunmaktadır. Sporcuların %49,2’sinin ise haberleri takip ettikleri bir site/gazete vb. bulunmamaktadır.

Tablo 4.13. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Durumuna ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu

	Derece	Frekans	Yüzde
Evet	1	23	11,68
	2	12	6,09
	3	40	20,30
	Yok	25	12,69
Hayır	1	17	8,63
	2	13	6,60
	3	41	20,81
	Yok	26	13,20

Tablo 4.13’te araştırmada yer alan sporcuların günlük olarak haberleri takip ettikleri bir site/gazete vb. bulunma durumunun müsabakalarda elde ettikleri dereceye göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre, yaklaşık olarak birincilik, ikincilik ve üçüncülük elde eden sporcuların yarısı haberleri takip ederken yarısının etmediği görülmüştür.

Tablo 4.14. Rekreatyonel Faaliyetlere Katılım Sıklığına Göre Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde
Hiç	59	29,9
Haftada 1 kez	49	24,9
Haftada 2-3 kez	53	26,9
Haftada 4-5 kez	19	9,6
Haftada 6-7 kez	17	8,6
Toplam	197	100

Tablo 4.14'te yer alan verilere göre araştırmada yer alan sporcuların %29,9'u hiç rekreatyonel faaliyetlere katılım sağlamadığı, %24,9'unun haftada 1 kez rekreatyonel faaliyetlere katılım sağladığı, %26,9'unun haftada 2-3 kez rekreatyonel faaliyetlere katılım sağladığı, %9,6'sının haftada 4-5 kez rekreatyonel faaliyetlere katılım sağladığı, %8,6'sının haftada 6-7 kez rekreatyonel faaliyetlere katılım sağladığı görölmektedir.

Tablo 4.15. Rekreatyonel Faaliyetlere Katılım Sıklığına ve Müsabaka Derecelerine Göre Dağılım Tablosu

	Derece	Frekans	Yüzde
Hiç	1	16	8,12
	2	3	1,52
	3	22	11,17
	Yok	18	9,14
Haftada 1 kez	1	12	6,09
	2	9	4,57
	3	20	10,15
	Yok	8	4,06
Haftada 2-3 kez	1	5	2,54
	2	6	3,05
	3	23	11,68
	Yok	19	9,64
Haftada 4-5 kez	1	3	1,52
	2	4	2,03
	3	9	4,57
	Yok	3	1,52
Haftada 6-7 kez	1	4	2,03
	2	3	1,52
	3	7	3,55
	Yok	3	1,52

Tablo 4.16. Cinsiyete Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	t	df	p
Cinsiyet	Kadın	55	11,93	2,37	1,075	195	0,284
	Erkek	142	11,51	2,44			

Tablo 4.16'ya göre muaythai sporcularının cinsiyete göre sosyokültürel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.17. Medeni Duruma Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	t	df	p
Medeni Durum	Evli	38	11,29	2,56	-0,964	195	0,336
	Bekâr	159	11,71	2,39			

Tablo 4.17'ye göre muaythai sporcularının medeni duruma göre sosyokültürel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.18. Milli Sporcu Olma Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	t	df	p
Milli Sporcu	Evet	68	11,65	2,41	0,074	195	0,941
	Hayır	129	11,62	2,44			

Tablo 4.18'e göre muaythai sporcularının milli sporcu olma durumuna göre sosyokültürel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.19. Günlük Olarak Haberlerin Takip Edildiği Bir Site/Gazete vb. Olma Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	t	df	p
Haber Takibi	Evet	100	11,66	2,45	0,180	195	0,858
	Hayır	97	11,60	2,40			

Tablo 4.19'a göre muaythai sporcularının günlük olarak haberlerin takip edildiği bir site/gazete vb. olma durumuna göre sosyokültrel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.20. Yaşa Göre Sosyo-Kültürel Yapı

	N	Ort	S. Sapma	df	F	p
Yaş	20-25	140	11,77	5	0,671	0,646
	26-30	14	11,57			
	31-35	12	11,67			
	36-40	7	10,57			
	41-45	16	11,38			
	46 ve üzeri	8	10,63			

Tablo 4.20'ye göre muaythai sporcularının yaşa göre sosyokültrel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.21. Eğitim Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı

	N	Ort	S. Sapma	df	F	p
Eğitim Durumu	Lisans	182	11,56	2	1,156	0,317
	Yüksek Lisans	11	12,46			
	Doktora	4	12,75			

Tablo 4.21'e göre muaythai sporcularının eğitim durumuna göre sosyokültrel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.22. Gelir Durumuna Göre Sosyo-Kültürel Yapı

	N	Ort	S. Sapma	df	F	p
Gelir Durumu	Asgari Ücret ve Altı	121	12,00	3	2,096	0,102
	8506 – 12000 TL	43	11,31			
	12001 – 15000 TL	32	11,06			
	18001 TL ve üzeri	1	14			

Tablo 4.22'ye göre muaythai sporcularının gelir durumuna göre sosyokültrel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.23. Dereceye Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	df	F	p
Derece	Drece Yok	51	11,73	2,55	3	2,073	0,105
	Birincilik	40	10,80	2,32			
	İkincilik	25	11,80	2,04			
	Üçüncülük	81	11,93	2,44			

Tablo 4.23'e göre muaythai sporcularının dereceye göre sosyokültürel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 4.24. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılım Sıklığına Göre Sosyo-Kültürel Yapı

		N	Ort	S. Sapma	df	F	p
Derece	Hiç	59	11,54	2,56	4	0,232	0,920
	Haftada 1 kez	49	11,88	2,19			
	Haftada 2-3 kez	53	11,64	2,52			
	Haftada 4-5 kez	19	11,32	2,69			
	Haftada 6-7 kez	17	11,53	2,13			

Tablo 4.24'e göre muaythai sporcularının rekreasyonel faaliyetlere katılım sıklığına göre sosyokültürel yapılarında anlamlı bir fark yer almamaktadır ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Yapılan araştırmada Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma sonucunda bağımsız değişkenlerin sosyo-kültürel yapı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Ancak sosyo-kültürel yapıya yönelik maddelere sporcuların verdikleri yanıtların müsabakalarda aldıkları derecelere göre dağılımı incelendiğinde derece alan sporcuların daha yüksek oranlara sosyo-kültürel düzeylere sahip oldukları görülmüştür. Anlamlı fark çıkmamasında örneklem büyüklüğünün etkisi olabileceği düşünölmektedir. Buna karşın sporcuların başarı düzeyleri ile sosyo-kültürel yapı arasında da olumlu bir ilişki olduğu da görölmektedir. Bu durumun sporcuların motivasyonunun artması ile ilgili olduğu öngörölmektedir.

Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde doğrudan sporcuların performansları ile sosyo-kültürel statülerini inceleyen çalışmaların az olduğu görölmüştür. Fakat spor alanında sosyo-kültürel yapıya yönelik araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan Gündüz (2010) çalışmasında, İlköğretim okullarında görev yapan kadın öğretmenlerin spora katılım durumlarını belirlemeyi ve spor yapma alışkanlıklarını etkileyen sosyo-kültürel faktörleri incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma neticesinde araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin yarısından fazlasının spor yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca kadın öğretmenlerin spora katılımlarında sosyo-kültürel faktörlerin önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın bulgularının araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiği söylenebilmektedir.

Hergüner (1993) kadınların spor yapmalarını engelleyen sosyo-kültürel faktörler ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda söz konusu faktörler üç grupta toplanmıştır. İlk faktör, aile, birincil gruplar, referans grupları, sosyal tabaka, alt kültür ve kültürden oluşan sosyokültürel faktörlerdir. İkincisi; eğitim, gelir, fiziki ve coğrafi çevre, cinsiyetten oluşan faktörlerdir. Üçüncüsü ise ekonomik çevre faktörleridir. Bu çalışmadan elde edilen sonuç sosyo-kültürel faktörlerin kadınların spor yapmaları üzerinde etkin bir rol oynadığıdır. Bu sonuç araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Seabra ve arkadaşları (2008) çocukların ve ergenlerin spora katılımı ile sosyo-kültürel faktörler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma neticesinde çocukların ve ergenlerin spora katılımında sosyo-kültürel faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle yüksek sosyo-ekonomik düzey, ailenin spora katılımı ve akranların etkili olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca Ocak, Keskin, Tortop ve Gölünük (2011) çocuklarını yaz spor okuluna gönderen aileler ile ilgili yaptıkları çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyin çocukların spora katılımında etken bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ile alanyazındaki araştırmalardan elde edilen sonuçların benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Abel (2009) muaythai sporcuları ile gerçekleştirdiği çalışmasında sporcuların psikolojik durumlarını ve performanslarını incelemiştir. Elde edilen bulgular neticesinde sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörlerin anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Suwabkong ve arkadaşları (2023) muaythai ve diğer dövüş sanatlarında ortaya konulan performans üzerinde sosyo-kültürel faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Thorpe ve arkadaşları (2023) karantina sonrasında spor yapma alışkanlığı ile ilgili yapmış oldukları çalışmada sosyo kültürel yapının etkili bir faktör olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bagheri ve arkadaşları (2023) fiziksel aktiviteyi etkileyen faktörleri incelemiştir. Araştırma sonuçları sosyo-kültürel etmenlerin önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Blodgett ve Schinke (2014) ile Ryba ve arkadaşları (2013), kültürel geçişlerin geçiş yapan sporcuların deneyimlerini etkilediğini ve biçimlendirdiğini; bu deneyimlerin ardından çift kariyer kararlarını ve yaşam seçimlerini harekete geçirdiğini ortaya koymuşlardır.

Barreira ve arkadaşları (2022) spor gelişimi kavramını ve bu süreci etkileyen farklı değişkenleri incelemiştir. Araştırma sonucunda belirli sosyal, politik ve ekonomik faktörlerin spora katılımı ve performansı etkilediği tespit edilmiştir.

Genel olarak literatürde yapılan çalışmalar sosyo-kültürel yapının spora katılım üzerinde etkili olduğunu oraya koymaktadır. Performans değişkenini de ele alan çalışmalarda ise sosyo-kültürel yapının etkili bir faktör olduğu, yüksek düzeyde bir sosyo-kültürel yapının sporcuların/katılımcıların performanslarını artırdığı gözlemlenmiştir.

Lee ve Hassim (2023) sporun gelişimsel ve sosyo-kültürel değerleri, sadece fiziksel başarıya odaklanmak yerine daha geniş bir perspektiften ele alınması gerektiğini belirtmektedirler. Sporun etik ve kültürel boyutlarına odaklanarak, sporun tüm paydaşları için olumlu ve sürdürülebilir bir etki yaratabileceği bir yaklaşım benimsenmelidir.

Gelecekteki araştırmalar, Muaythai sporcularının sosyokültürel statülerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesine odaklanmalıdır. Ayrıca, farklı sosyal ve kültürel bağlamlara sahip sporcular arasındaki farkları anlamak için karşılaştırmalı çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu şekilde, Muaythai sporcularının performansını iyileştirmek için daha etkili stratejiler geliştirebilir ve sporun sosyal ve kültürel etkileri daha iyi anlaşılabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Yapılan araştırmada Muaythai sporcularının sosyokültürel statüsünün performansları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmada bağımsız değişkenlerin sosyo kültrel yapı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Buna karşın Sosyal statü, sporcuların gelir düzeyi, eğitim seviyesi ve meslek gibi faktörlerle ilişkilidir. Yüksek sosyal statüye sahip sporcular, daha fazla kaynaklara erişim sağlayabilir ve profesyonel antrenman programlarına katılabilir, bu da performanslarını olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, sosyal statü, sporcuların motivasyonunu ve özgüvenini etkileyebilir. Yüksek sosyal statüye sahip sporcular, toplumsal itibar ve tanınma elde etme motivasyonu ile daha yüksek bir özgüven düzeyine sahip olabilirler, bu da performanslarını artırabilir.

Yapılan çalışmada sporcuların %92,4'ünün lisans mezunu oldukları görülmüştür. Aylık ortalama gelir düzeylerinin ise %61,5 oranında asgari ücret ve altında olduğu tespit edilmiştir. (Gelir düzeyine ilişkin fiyat aralıkları araştırmanın yapıldığı döneme aittir.) Sporcuların eğitim düzeyleri lisans düzeyinde olmasına karşın gelir düzeylerinin düşük olması sosyo kültürel statüleri üzerinde etkili bir faktördür.

Araştırmada sporcuların %34,5'inin milli sporcu oldukları, ancak %74,11'inin müsabakalarda derece sahibi oldukları görülmüştür. Ucu açık yanıt verme seçeneğine bir sporcu, "Avrupa şampiyonasında 2. oldum ancak milli sporcu olamadım." şeklinde yanıt vermiştir. Bu durum da sporcuların performanslarına ve motivasyonlarına yansıtılabilecektir.

Gerçekleştirilen araştırmada 40 sporcunun birinciliği, 25 sporcunun ikinciliği, 81 sporcunun ise üçüncülüğü bulunmaktadır. 51 sporcunun ise derece sahibi olmadıkları görülmüştür. Sosyo kültürel yapıya yönelik maddeler değerlendirildiğinde derece sahibi sporcuların daha yüksek oranda "hayatım ideale yakın" seçeneğine evet yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu durum sosyo kültürel statünün performansı etkilediği yönünde yorumlanabilmektedir.

6.2. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları, Muaythai sporcularının sosyokültürel statülerinin performansları üzerinde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, aşağıda sunulan öneriler, Muaythai sporcularının performansını artırmak ve sosyal ve kültürel faktörleri daha iyi yönetmek için değerli bir rehberlik sağlayabilir:

- Eşitlik ve Fırsatlar: Sosyal statü ve kültürel köken gibi faktörler, sporcuların erişimine ve başarılarına etki edebilir. Bu nedenle, tüm sporcuların eşit şartlarda eğitim, antrenman ve yarışma fırsatlarına erişimini sağlamak önemlidir.

- Destek Sistemleri: Sporcuların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını desteklemek için uygun destek sistemleri oluşturulmalıdır. Bu sistemler, sporculara motivasyon ve özgüven kazandırmaya yönelik psikolojik destek, sosyal ağlar ve mentorluk gibi hizmetleri içerebilir. Aynı zamanda, sporcuların sosyal ve kültürel bağlamıyla ilişkili etkinliklere katılmalarını teşvik eden programlar da geliştirilebilir.

- Kültürel Eğitim: Muaythai sporcuları, sporun kökeni ve kültürel bağlamı hakkında daha fazla bilgi edinmeli ve kültürel miraslarını anlamaları teşvik edilmelidir. Kültürel eğitim, sporcuların sporu daha derinlemesine kavramalarını ve kendilerini ifade etmelerini sağlayabilir. Bu da performanslarını artırabilir ve sporun kültürel zenginliğini koruyarak sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkıda bulunabilir.

- Toplumsal Farkındalık: Toplumun Muaythai sporuna ve sporcularına yönelik farkındalığını artırmak önemlidir. Muaythai'nin sosyal ve kültürel önemini vurgulayan kampanyalar, etkinlikler ve iletişim stratejileri geliştirilmelidir. Bu, Muaythai sporcularına daha fazla destek sağlayabilir ve sporun toplumsal kabulünü artırabilir.

KAYNAKLAR

- Figueiredo A. (2009). The Object of Study in Martial Arts and Combat Sports Research – Contributions to a Complex Whole. Cynarski W. (Ed.). Martial Arts and Combat Sports – Humanistic Outlook. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. S: 20-34.
- Ağlar S. (2019). Yüksek İrtifada Muay Thai Yapan Sporcuların Oksidatif Stres ve Enzim Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Akan V. (2003). Birey ve Toplum. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akbaş O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akgedik N. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ile Öğrenen Okul Algıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi, Mersin.
- Akkaya B. (2015). Alışveriş Mekânlarında Kültürel Etkileşimin İrdelenmesi: Tünel Geçidi Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Aktepe V, Yel S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Alpay EE, Yavuz M, Kahyaoğlu MB. (2015). Gelir durumunun risk algısına etki eden diğer sosyo-ekonomik ve demografik faktörler üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(1), 205-226.
- Ateş ÖT. (2017). Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60.
- Bagheri S, Ezzati Rastegar K, Rahimzadeh A, Bidarpoor F, Hosseini A, Amani S, et al. (2023). Identifying socio-cultural factors affecting physical activity in women residing in the slum areas of Sanandaj, Iran: Physical activity and slum. *Chronic Diseases Journal*, 11(3), 167-174.

- Bardakçı S, Çalışkan E. (2012). Sosyal etkileşim alanı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 84-95.
- Barreira J, Santos F, Mazzei LC, Galatti LR. (2022). The sport development and its socio-cultural and managerial aspects: An integrative review. *Motriz: Revista de Educação Física*, 28, 1-9.
- Baysal AC. (1981). Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Blodgett AT, Schinke RJ, McGannon KR, Fisher LA. (2015). Cultural sport psychology research: Conceptions, evolutions, and forecasts. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 8(1), 24-43.
- Cihan N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 429-436.
- Dikeçligil B. (1997). Bir analiz modeli denemesi 'sosyal yapı' ve 'toplumsal yapı. *Yeni Türkiye*, 3(15), 447-666.
- Doğan MS. (2005). Sosyalleşme, sosyal değişme ve siyasal sosyalleşme. *Sosyoloji Konferansları*, 32, 31-40.
- Erkal EM. (2004). Sosyoloji (Toplumbilim). İstanbul: Der Yayınları.
- Eroğlu E. (2015). Geçmişten günümüze sosyal normlar. *Akademik Bakış Dergisi-Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 50, 299-308.
- Fichter J. (1994). Sosyoloji Nedir?. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Gülseren HÖ. Değerlerimiz ve eğitimde kalite ödülü. I. Ulusal İyilik Sempozyumu, Elazığ, Bildiri Kitabı, 2009; 39-51.
- Gündüz D. (2010). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Kadın Öğretmenlerin Spora Katılımı ve Sosyo Kültürel Problemler (Sarıyer Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güven AZ. (2014). Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı. Konya: Palet Yayınları.

- Güzel, S. (2001). Sosyo-kültürel Yapı ve Değerler. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hergüner G. (1993). Kadınların Spor Yapmalarını Etkileyen Sosyokültürel Faktörler:(Samsun İli Uygulaması). Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İnan Ö. (2003). Toplumsal Değişme ve Gelişme. İstanbul: Beta Yayınları.
- İşgüden B. (2007). Sosyal ve Kültürel Değerlerin Muhasebe Meslek Etiği Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Jungman M., Wilson JR. (2016). Physiological characteristics of Brazilian Jiu Jitsu and Judo as compared to Muaythai. *Sport Exerc Med Open J*, 2(1), 7-12.
- Kalaycıoğlu S. (2003). Toplumsal Tabakalaşma. İstanbul: Beta Yayınları.
- Karasar N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kottak CP. (2002). Antropoloji İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Kurtkan-Bilgiseven A. (1995). Genel Sosyoloji. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Mahiroğulları A. (2005). Küreselleşmenin kültürel değerler üzerine etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 1275-1288.
- Mohamad NI, Chinnasee C, Hemapandha W, Vongjaturapat N, Makaje N, Ratanarojanakool P, et al. (2017). Sports science-based research on the sport of Muaythai: A review of the literature. *Walailak Journal Of Science And Technology (WJST)*, 14(8), 615-625.
- Nirun N, Özönder MC, (1990). Türk Sosyo-Kültürel Yapısı İçinde Adetler, Örfler, Görenekler, Gelenekler, Milli Kültür Unsurlarımız Üzerine Genel Görüşler, Ankara: Atatürk Kültür Merkez Yayını.
- Ocak Y, Keskin V, Tortop Y, Gölünük S. (2011). Çocuklarını yaz spor okullarına gönderen ailelerin sosyo-ekonomik durumları ve beklentileri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 13-22.
- Okyay GG. (2015). Kültürel Değerlerin Korunmasının ve Sürdürülebilirliğinin Güncel Kavramlar Doğrultusunda İrdelenmesi: Karaköy-Tophane Bölgesi

- Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Özkalp E. (2012). *Sosyolojiye Giriş*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Paşaoğlu S. (2009). Müzik kültüründe sözlü ve yazılı aktarım. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 143-159.
- Ryba TV, Stambulova NB, Si G, Schinke RJ. (2013). ISSP position stand: Culturally competent research and practice in sport and exercise psychology. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(2), 123-142.
- Sapsağlam Ö. (2015). Anasınıfına Devam Eden Çocuklara Uygulanan Sosyal Değerler Eğitimi Programının Sosyal Beceri Kazanımına Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Seabra AF, Mendonça DM, Thomis MA, Peters TJ, Maia JA. (2008). Associations between sport participation, demographic and socio-cultural factors in Portuguese children and adolescents. *European Journal of Public Health*, 18(1), 25-30.
- Silva JJR, Del Vecchio FB, Picanço LM, Takito MY, Franchini E. (2011). Time-motion analysis in Muay-Thai and kick-boxing amateur matches. *Journal of Human Sport and Exercise*, 6(3), 490-496.
- Suwankhong D, Liamputtong P, Chinnasee C, Hemapandha W. (2023). 'I need support to continue my Muay Thai career': A qualitative study on social support amongst Muay Thai fighters in Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 44(2), 435-444.
- Şahan H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *KMU İİBF Dergisi*, 15, 260-278.
- Şentürk A, Atalay K. (2018). *Muaythai Temel Teknikler-Kondisyon Beslenme*. Ankara: Muaythai Türkiye Federasyonu Yayınevi.
- Şentürk Ü. (2007). Popüler bir kültür örneği olarak futbol. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 25-41.
- Şişman M. (2002). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- TDK, Türk Dil Kurumu (2022). Türkçe Sözlük.
- Thorpe H, Jeffrey A, Fullagar S, Pavlidis A. (2023). Reconceptualizing women's wellbeing during the pandemic: Sport, fitness and more-than-human connection. *Journal of Sport and Social Issues*, 47(1), 3-35.
- Turan S, Aktan D. (2008). Okul hayatında var olan ve var olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Turan S, Durceylan B, Şişman M. (2005). Üniversite yöneticilerinin benimsedikleri idari ve kültürel değerler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 181-202.
- Turner AN. (2009). Strength and conditioning for Muaythai athletes. *Strength & Conditioning Journal*, 31(6), 78-92.
- Türkiye Muaythai Federasyonu Resmi Sitesi (2022). Muaythai'nin Tarihçesi. Erişim: 20.03.2023, <http://muaythai.gov.tr/2015/04/01/muaythai-tarihcesi/>.
- Ulusoy K, Dilmaç B. (2016). Değerler Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Üresinler R. (2005). Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç (Kırıkkale Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Vail P. (2014). Muaythai: Inventing tradition for a national symbol. *SOJOURN: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, 29(3), 509-553.
- Van Der Veere A. (2013) Muaythai. Ruerngsa: Meyer&Meyer Sport.
- Yaka A. (2011). Sosyal değerler. Erişim: 20 Haziran 2023, <https://aydinyaka.com/sosyal-degerler/>
- Yapıcı A, Zengin ZS. (2003). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin değer tercih sıralamaları üzerine psikolojik bir araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yazıcı M. (2014). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yetim A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-72.

Yumuş S. (2017). Orhan Kemal'in Romanlarında Sosyal Değerler. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

EKLER

EK 1: Anket Formu

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaşınız

20-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46 ve üzeri

3. Yaşadığınız İl:

4. Yaşadığınız İlçe:

5. Medeni Durumunuz

Evli Bekar

6. Eğitim Durumunuz

Lisans Yüksek Lisans Doktora

7. Aylık Ortalama Gelir Düzeyiniz

Asgari Ücret ve Altı Asgari Ücret-4000 TL 4001-6000 TL 6001 TL-8000 TL 8001 TL – 10000 TL 10001 TL ve üzeri

8. Annenizin mesleği nedir?:

9. Babanızın mesleği nedir?:

10. Sporcu olmak dışında icra ettiğiniz bir mesleğiniz var ise nedir?:

11. Milli Sporcu musunuz?

Evet Hayır

12. Spora başlama yaşıınız nedir?:

13. Çıktığınız müsabakaların en az birinde herhangi bir derece aldınız mı?

Evet Hayır

14. Sosyo-kültürel yapıya yönelik aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

	Sorular	Evet	Hayır
1	Hayatım birçok yönden idealime yakın.		
2	Hayat şartlarım mükemmel.		
3	Hayatımdan memnunum.		
4	Hayattan şimdiye kadar istediğim şeyleri elde ettim.		
5	Eğer hayata yeniden başlasaydım hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.		
6	Geleceğime güvenle bakabiliyorum.		
7	Hayallerime ulaşabileceğimi düşünüyorum.		
8	Ekonomik anlamda hayallerimi gerçekleştirebileceğimi düşünüyorum.		

15. Günlük olarak haberleri takip ettiğiniz bir site/gazete vb. var mı?

Evet Hayır

16. Rekreatyonel faaliyetlere katılım sıklığınız nedir?

Hiç Haftada 1 kez Haftada 2-3 kez Haftada 4-5 kez Haftada 6-7 kez

EK 2: Etik Kurul

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARARLARI

Toplantı Tarihi	Toplantı Sayısı	Toplantı Saati	Karar Sayısı
07.07.2023	14	15:30	183

Ordu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu, "Klinik Araştırmalar ve Biyoyararlanım/Biyoeşdeğerlik Çalışmaları Etik Kurullarının Standart Çalışma Yöntemi Esasları" 11.2.1 maddesi uyarınca Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Ahmet KAYA başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR NO: 2023/183

Sorumlu yürütücü Dr. Öğr. Üyesi Hasan SÖZEN'in, KAEK 178 Nolu başvurusunun değerlendirilmesi sonucu "Muaythai Sporcularının Sosyokültürel Statüsünün Performansa Etkisi" başlıklı araştırmasının etik ilke ve kurallara uygunluk açısından yapılabilirliğine ve konunun ilgili öğretim üyesine tebliğine toplantıya katılanların oy birliği ile karar verildi.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Ahmet KAYA
Ordu Üniversitesi
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Abdulrahim ATALAY

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

Yabancı Dili :

E-posta :

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/ Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Spor Yöneticiliği	Bartın Üniversitesi	2016-2020
Yüksek Lisans	Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Ordu Üniversitesi	2020-2023